

ВІДГУК

**офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента
Шапаренко Христини Андріївни**

**Розман Ірини Іллівни «Організація навчально-методичної роботи з
учителями у системі шкільної освіти Закарпаття (1919 – 1938 рр.)»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки**

Дисертаційне дослідження Розман Ірини Іллівни «Організація навчально-методичної роботи з учителями у системі шкільної освіти Закарпаття (1919 – 1938 рр.)» присвячене темі, актуальність якої не викликає сумнівів, і цьому є ряд незаперечних аргументів.

По-перше, теоретичні аспекти проблеми вдосконалення системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, які досліджувались вітчизняними і зарубіжними вченими, підтверджують фундаментальність дослідження.

По-друге, виняткової ваги у системі сучасної освіти набуває проблема створення умов для постійного підвищення професійного рівня педагогічних працівників.

По-третє, вдосконалення системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів на сучасному етапі не мислиме без вивчення і врахування історичного досвіду, сформованої традиції професійного вдосконалення вчителів. Звернення до джерел педагогічної думки дає змогу виявити регіонально-культурні відмінності активізації творчого потенціалу вчителя, визначити суттєві характеристики педагогічної професії в умовах суспільно-політичних трансформацій.

Усе це свідчить про те, що обрана для дослідження тема дисертації Розман Ірини Іллівни має важливе соціально-педагогічне значення. Її актуальність незмінно зростає у зв'язку з необхідністю оновлення організаційно-практичних аспектів функціонування системи методичної роботи з учителями в умовах сучасної національної освіти. У цьому плані об'єкт, предмет і завдання дослідження відзначаються чіткістю і науковою виваженістю.

Новизна дослідження забезпечується цілісним підходом до вирішення проблеми. Погоджуємося з авторкою, щодо доцільності ґрунтовного аналізу теоретичних надбань і досвіду стосовно проблеми підвищення педагогічної майстерності вчителя в умовах професійної діяльності у школах Закарпатського регіону міжвоєнного часу.

Досліджувана проблема є також перспективною, оскільки її вирішення передбачає широкі можливості використання ідей професійного вдосконалення вчителів. Положення, результати й висновки дослідження можуть стати основою для розробки спецкурсів в педагогічних університетах та інститутах, інститутах післядипломної педагогічної освіти, а також для розробки лекційних курсів і семінарів з історії педагогіки України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується доречною структурою роботи, що відображає послідовність викладу переконливої авторської позиції в процесі вдосконалення результатів власного наукового розвитку. Так, логіка дослідження вибудована від обґрунтування теоретичних основ організації навчально-методичної роботи з учителями у системі шкільної освіти Закарпаття (1919 – 1938 рр.) до теоретичного обґрунтування системи навчально-методичної роботи з учителями у сучасних умовах.

Дисертантом чітко сформульовано й достатньо виважено науковий апарат дослідження. У вступі ретельно і влучно визначено актуальність, об'єкт, предмет, мету, теоретико-методологічні основи, наукову новизну, практичне значення дослідження. Зокрема, достатньо переконливою є актуальність роботи, що обґрунтовує необхідність здійснення дослідження на науково-теоретичному та практичному рівнях; виявляє суперечності, на розв'язання яких спрямоване дослідження.

Чітко визначено предмет дослідження – організація навчально-методичної роботи з учителями у шкільництві зазначеного регіону в міжвоєнний період, адже досягти її ефективності можливо лише за умови наукового обґрунтування та реалізації в умовах сучасної національної освіти.

Ретельний аналіз дисертаційної роботи засвідчує, що обґрунтування теоретичних засад зазначеної проблеми є новим або більш структурним порівняно зі згаданими здобутками в галузі професійної освіти.

На основі аналізу філософської, соціологічної, психологічної та педагогічної літератури автор розкриває основні поняття і засади організації навчально-методичної роботи з учителями.

Цілком виправданою є проведена автором конкретизація ключових напрямів наукової літератури, що безпосередньо пов'язані з визначеною науковою проблемою.

Перший напрям присвячено вивченню історії України та культурно-освітніх процесів на Закарпатті, історії розвитку загальної і професійної освіти в Україні.

Другий напрям включає в себе аналіз філософської, соціологічної та психологічної літератури, яка слугує автору світоглядними передумовами обґрунтування системи навчально-методичної роботи з учителями в Закарпатті досліджуваного часу

Третій напрям представлений джерелами, що дозволяють виявити та охарактеризувати організаційно-практичні аспекти функціонування навчально-методичної роботи з учителями в означених регіональних і хронологічних межах; визначити перспективи творчого використання історичного досвіду організації системи методичної роботи з учителями в умовах сучасної національної освіти.

Розман І.І. достатньо глибоко проаналізовано ключові поняття дослідження (учитель, педагогічна діяльність, навчально-методична робота, навчально-методична компетентність) (с. 34 – 38). Визначено організаційні та педагогічні засади навчально-методичної роботи з учителями (с. 38 – 44).

Проведений авторкою теоретичний аналіз наукових джерел дозволив їй зробити виокремити низку суперечностей організації навчально-методичної роботи з учителями, що існували у досліджуваній період та залишаються актуальними сьогодні: 1) соціально-економічним розвитком регіону та

недостатнім урахуванням цього чинника в організації освіти педагогів; 2) недосконалою професійною підготовкою педагогічних працівників та неперервним характером модернізації і розвитку освіти; 3) наявним рівнем професійної майстерності вчителів та реальними вимогами держави, новою суспільною роллю й соціальним статусом вчителя; 4) наявністю позитивного досвіду та недостатнім рівнем його розповсюдження; 5) недостатньою навчально-методичною компетентністю вчителів та створенням системи мотивацій, стимулювання та заохочень у сфері професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів; 6) низьким науковим рівнем місцевих вчителів та досягненнями педагогічної науки та практики.

Конкретна характеристика форм навчально-методичної роботи, а саме: курсове навчання, педагогічні гуртки, педагогічні виставки, педагогічні дні і тижні, консультації, учительські з'їзди і конгреси, навчально-методичні подорожі, радіопередачі, самоосвіта проводилась автором з опорою на авторську концепцію дослідження, яка визначила стратегію і тактику наукового пошуку (с. 108 – 138).

Безперечним досягненням автора можна вважати обґрунтування системи навчально-методичної роботи з педагогами представленою у розділі 3.1., яка характеризувалася основними цілями, завданнями та цінностями спрямованими на організацію заходів щодо розробки місії методичної допомоги вчителям у освоєнні нових методик навчання та виховання і створення умов успішної педагогічної праці. Якщо на початковому етапі результативність методичної роботи вимірювалась кількістю вчителів, які склали учительський іспит і одержали право продовжити працювати у школах, то починаючи з уведення в дію «Учительського закону» (1926 р.) показником ефективності методичної роботи стає рівень навчально-методичної підготовки вчителів.

Слід відзначити вагому практичну значимість проведеного дослідження, яка полягає у співставленні сучасного та історичного аспектів на законодавчому, рекомендаційному, прикладному рівнях та розробці й

упровадженні в освітній процес спецкурсу «Навчально-методична робота з учителями в Закарпатті (20 – 30-ті рр. XX ст.)» з метою практичної реалізації методичної роботи із сучасними педагогами.

Отже, рецензована дисертація є самостійним, завершеним науковим дослідженням, результати якого мають важливе теоретико-методологічне й практичне значення для теорії і практики організації навчально-методичної роботи з учителями в системі шкільної освіти.

Проте, аналізуючи дисертацію як синтезований результат наукового дослідження вважаємо за доцільне висловити деякі міркування та побажання:

1. У підрозділі 1.1, що традиційно, присвячено питанням ступеню дослідженості теми, охарактеризувавши значну кількість наукових джерел та особливості їх змісту, дослідниця вирішила поставлене завдання. Дисертантка використовує анотаційний підхід як провідний. Водночас виклад був би більш цінним у разі застосування методу критичного аналізу, співставлення точок зору науковців.

2. У роботі дисертантка справедливо зазначає, на початку XX ст. професійне вдосконалення вчителя було предметом дослідницької уваги видатних українських педагогів. Вважаємо, що компаративний аспект можна було представити ширше і порівняти основні тенденції професійного вдосконалення працюючих вчителів України шляхом методичної роботи у досліджуваний період із зарубіжними країнами.

3. Заслуговує на увагу розроблена автором періодизація, яка відображає специфіку організації навчально-методичної роботи з учителями в системі шкільної освіти Закарпаття міжвоєнного часу. Однак, вважаємо, що зазначені періоди охарактеризовані у роботі, не пропорційно. (I період – 1919 – 1926 рр.; II період – 1927 – 1938 рр.).

4. Доречном уявляється виокремлення семантики ключового поняття «навчально-методична робота» щодо авторської концепції.

5. У дисертації зазначено, що навчально-методична робота з учителями у системі шкільної освіти Закарпаття в період між 1919 – 1938 рр.

еволюціонувала від пасивного спостереження та виконання попередньо визначеного завдання до виявів ініціативи у порівнянні рівня професійного розвитку місцевих колег та європейських педагогів із результатами власної праці стимулювало процес пошуку ефективних шляхів теоретичної та практичної підготовки. Доречно було б, щоб автор розкрив зміст стратегії особистого професійного удосконалення учителів у досліджуваний період.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Розман І.І.

У цілому ж вважаємо, що дослідження Ірини Іллівни Розман «Організація навчально-методичної роботи з учителями у системі шкільної освіти Закарпаття (1919 – 1938 рр.)» є завершеною самостійною працею, у якій репрезентовано нові науково обґрунтовані теоретичні й практичні результати.

Дисертація за своїм змістом, рівнем новизни й практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановою КМ № 656 від 19.08.2015 р., №1159 від 30.12.2015 р.), що дає підстави для присудження Розман Ірині Іллівні наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент
кандидат педагогічних наук,
доцент, декан факультету
дошкільної та корекційної освіти
КЗ «Харківська гуманітарно-
педагогічна академія» ХОР

Х.А. Шапаренко

Підпис	<i>Шапаренко Х.А.</i>
Засвідчую	<i>[Signature]</i>
Начальник відділу кадрів	<i>[Signature]</i>
« 15 »	червня 20 16 рік